

SLAGFJÄDERN

Förbrukningsagenter

Inget ont varar i hundra år

Interflex, del 1

Årgång 108
2-2026

SLAGFJÄDERN

nr 2 – 2026, Årgång 108

Slagfjädern är en medlemstidning för Försvarsutbildarna Stockholm och Södermanland. Den utkommer med ca 3 500 ex fyra gånger om året.

Besöks- och Postadress

Försvarsutbildarna
Stockholm och Södermanland
Karlavägen 65
114 49 Stockholm

stockholm@forsvarsutbildarna.se

www.forsvarsutbildarna.se/stockholm-
sodermanland/

Facebook: Försvarsutbildarna
Stockholm och Södermanland

Ansvarig utgivare och redaktör

Tommy Jeppsson
editor@kkrrva.se

Redaktion

Johan René, Tommy Jeppsson, Christina
Hammarstedt, Irma Palm och Olle Schylander

Adressändring

stockholm@forsvarsutbildarna.se

Annonser

Helsida färg 4 800:-, format 178 x 252 mm,
baksida 175 x 244 mm
Halvsida färg: 3 000:-, format 178 x 124 mm
Annonssoriginal kan levereras i 4-färg som
högupplöst pdf-fil. Redaktionen kan även
tillverka original på annonsörens uppdrag.

Sista manusdag

3-2026	10 augusti 2026
4-2026	20 oktober 2026
1-2027	12 januari 2027
2-2027	9 april 2027

Texter och foton

Material mailas till följande adress:
stockholm@forsvarsutbildarna.se. Texter bör
helst levereras digitalt i Word-format. Foton
bör helst levereras som högupplösta jpg- eller
tiff-filer. Redaktionen förbehåller sig rätten att
justera i texten samt beskära bilder.

Layout och tryck

www.ClearDesign.se

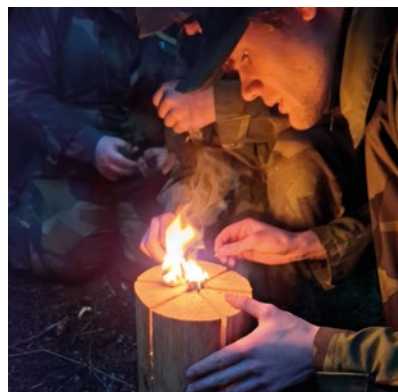
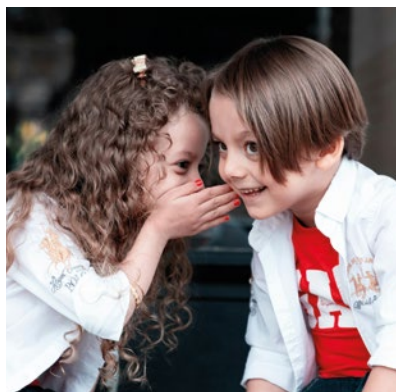
Omslag

Operation Interflex är en internationell insats
där Storbritannien och ett antal europeiska
länder, däribland Sverige, utbildar ukrainska
soldater. Foto: © NATO

För åsikter framförda i redaktionellt material
svarar respektive författare. Slagfjädern får
gärna citeras, men ange källan. Foton får
endast användas efter överenskommelse
med fotografen.

I detta nummer

Ledare	3
Hemlighetsparadoxen	4
"Förbrukningsagenter" – när brott blir ett statligt verktyg	6
Fullbokade skyddsrumsbesök	9
Inget ont varar i hundra år – kriget i Ukraina inne på femte året	10
Interflex, del 1	14
Karlbergs Musikkår firar 100 år!	16
Vad händer för ungdomarna?	17
Irakkriget	18
En armé marscherar på sin mage	21
Förbundsstämman	22
Gotlandsförbundet: Nu är det vår i luften	23

Nu kan tidningen även läsas digitalt i bläddringsbart format där du även kan ladda ner den som en PDF (↕). I den bläddringsbara versionen har varje sida en unik webbadress, vilket gör att du enkelt kan maila eller dela en specifik artikel. Du hittar tidningen på vår hemsida.

Framåt – eller?

FOTO: THOMAS ECKERED

Johan René

Vi blir naturligtvis uppmuntrade av käcka reportage – både i tidningar, radio/TV och på YouTube. Myndigheterna har fått fart under galoscherna. Krigsplaneringen går framåt, människor vet vad som måste göras.

Kanske. Men materielbeställningar och planering är bara första steget, nya ubåtar kanske vi får 2035. När får vi ny uniform – rättmätt, fältkängor som inte upplöser sig själva, nytt handeldvapen utan fördröjningsnippel? Och nya fältförband, brigader och divisioner, understöds- och logistikförband – inklusive reservister, reservmateriel, reparationsresurser OCH förbandsomsättningsplaner? Var det någon som viskade om sjukvårds-, sjuktransport-, reparationsresurser och transportledning?

Det är inte sant, att vi har blivit särskilt mycket starkare. Vi är på väg i rätt riktning, men vi har bara vänt näsan åt rätt håll. Det är inte säkert att glättiga reportage får den avskräckande effekt som är syftet. Det är långt kvar, inte minst civilt. Där finns både begränsande föreställningar, ovilja att handla och

direkt okunskap. Bland 21 regioner och 290 kommuner, dess politiker och tjänstemän, finns det en del som verkligen är bra och framåt, men absolut inte allt. Det finns ett fortsatt pedagogiskt problem, att få alla att förstå vårt nuvarande omvärldsläge.

Skulle Sollefteå lasarett ha lagts ner, om alla insett, vilka krav som ställs på sjukvårds- och sjuktransportresurserna vid händelse av krig i Finland och på Nordkalotten? Dock har man i alla fall insett, att Inlandsbanan är viktig i ett logistiskt perspektiv med Sverige och Nato i krig på Nordkalotten. Och staten har därvid en viktig roll. Det som är nödvändigt vid krigsfara och krig, men varken är företagsekonomiskt eller samhällsekonomiskt lönsamt i fred, måste kunna göras, men rimligen då i statens regi.

Hur är det med insikten om att vi är i en ny tid? Den finns nog, men handlingskraft lyser på många håll med sin frånvaro. Gamla föreställningar om konsensus, djupgående konsekvensbeskrivningar och ren försiktighet, rädsla att göra fel, t ex att gå över budget, upphandla på fel sätt, fatta beslut som inte har 150 %

juridiskt stöd etc, har utvecklats till en dygd i vår civila och militära byråkrati. Tjänstemannen gör vad man fått i uppdrag att göra, väl beslutsförankrad bland jurister, ekonomer, HR- och miljöstrateger. Tveksamt om att ta risk är en dygd.

Nu kan ju regering och myndighetschefer aldrig släppa tyglarna helt, men de kan skapa en anda av initiativ och på ett pedagogiskt sätt fånga upp och tillrättaföra på ett mjukt sätt, det borde man kunna begära. Som det nu är, drunknar regeringens och myndighetschefernas uppmuntrande mantra i ett träsk av försiktiga byråkrater.

Vid vår förbundsstämma nämnde Rikshemvärnschefen att vi frivilliga borde ägna oss åt att fånga upp intresset för drönare. Helt rätt slutsats, men det skulle underlätta om rikshemvärnsstaben kunde fås att kommunicera och agera långsiktigt utifrån denna insikt.

Som sagt, vi har och måste lösa ett generellt pedagogiskt problem!

TEXT: JOHAN RENÉ

Vill du ha vår förbundstidning Slagfjädern digitalt eller som papperstidning i fortsättningen?

Slagfjädern skickas numera ut via CRM-systemet till de individer som valt att prenumerera på tidningen digitalt. För att göra ditt val så gör du så här:

1. Gå till "Mina sidor" på Försvarsutbildarnas hemsida.
2. Välj fliken "Mina Uppgifter".
3. Välj "Prenumerationer".

4. Välj "Medlemstidningen Slagfjädern".

5. Välj om du vill ha tidningen i pappersform, digitalt eller inte alls. Gör du inget val så får du papperstidningen även i fortsättningen.

Passa på att kolla att dina övriga uppgifter stämmer. Det är även här som du ändrar uppgifter om du flyttar m m.

Hemlighetsparadoxen utgår från att unik kunskap ger högre status, men det räcker inte att veta något du måste även göra motparten medveten om att du döljer något för dem. Och avslöjar du allt för alla så är hemligheten inte längre en hemlighet. FOTO: SAEED KARIMI

Hemlighetsparadoxen

Ett humoristiskt militärt talesätt säger att "Det inte är roligt att vara hemlig om man inte får tala om det för någon". Talesättet illustrerar att unik kunskap ofta är relaterad till högre social status. Men det räcker inte att veta något, du måste även göra motparten medveten om att du döljer något för dem. Men avslöjar du allt så är det inte längre någon hemlighet och dess kapital upphör. Detta sammanfattas inom begreppet hemlighetsparadoxen.

TEXT: DAVID BERGMAN

Alla människor har hemligheter. Det är också en naturlig del av våra sociala liv när vi väljer vilken information vi delar med andra i olika sammanhang. Vi kan också höja vår status i andras ögon genom att

delge något som vi vet att andra kommer att värdesätta för att själva få social uppskattning i andras ögon. Antropologen Robin Dunbar benämner detta för "social grooming", eller med ett mer vardagligt uttryck: "skvaller".

David Bergman

FOTO: FÖRSVARSHÖGSKOLAN

Människor är också generellt dåliga på att behålla hemligheter. En större undersökning visade att prefixet "Säg det inte till någon, men ..." faktiskt ökade sannolikheten att informationen senare skulle spridas vidare eftersom det antydde ett högre socialt kapital.

Paradoxens första del

Viktigare hemligheter är helt enkelt mer lockande att sprida vidare. Detta pekar också på paradoxens första del. När vi delar information med villkoret att andra inte får sprida den vidare så bryter vi det löfte vi kräver att motparten ska upprätthålla. Att dela hemligheter men kräva tystnad är en motsägelse i sig.

”Viktigare hemligheter är mer lockande att sprida vidare.

Paradoxens andra del

Paradoxens andra del blir den sociala effekten att människor vill dölja information men samtidigt signalera tillgång till den. Det är balansen på denna motsägelse som gör hemligheter socialt värdefulla. Individer kommer att avslöja tillräckligt mycket för att signalera status men samtidigt undanhålla tillräckligt mycket för att bevara exklusivitet. I praktiken tar detta sig uttryck i att människor antyder att de besitter exklusiv kunskap, formulerar sig medvetet vagt och hänvisar till att det finns information som de inte kan dela. Genom dessa subtila signaler etablerar de både social tillhörighet och status, där själva positionen som en av de som "vet" blir del av en identitet i sig.

Verktyg för sociala relationer

Precis som vi avslöjar privata hemligheter bara för de närmsta så bygger vi på detta sätt status och tillhörighet i sociala kretsar. Från hur skolbarn grupperar sig efter delade hemligheter på skolgården till uppbyggnaden av hemliga ordenssällskap med tydliga hierarkier. I många fall är sociala

strukturer medvetet grundade på just detta. Många hemliga sällskap döljer inte att de finns utan är ofta tvärtom extremt öppna med sin existens, men nästan retfullt annonserande att det finns dold information som bara de få betrodda har tillgång till. Hemligheten blir därmed inte bara något som döljs – själva hemligheten – utan ett verktyg och en struktur för att organisera sociala relationer.

Institutionaliserade hemligheter

Dessa effekter blir än tydligare i myndigheter eller sammanhang där hemligheter är naturliga och institutionaliserade som försvaret och underrättelsetjänster. Människor kommer i någon utsträckning att signalera sin kunskap. Inte alltid genom att avslöja själva hemligheten utan genom att hinta, uttrycka sig vagt, upprätthålla osynliga sociala gränser på ett synligt sätt eller hitta andra sätt att indirekt signalera att de befinner sig i den inre cirkeln. På samma sätt kommer andra individer naturligt att försöka hitta sätt att få tillgång. Ofta genom att dela med sig av vissa egna hemligheter för tillträde till en social gemenskap som kan ge insikt i något större.

Självförstärkande system

Det är här som hemligheter blir ytterligare paradoxala. Den mest

intressanta motsägelsen är att om en hemlighet potentiellt skulle avslöjas helt för alla så förlorar den omedelbart sitt värde. En hemlighet är bara en hemlighet så länge den döljs. Detta gör att alla som berörs av den har ett intresse av att veta att hemlighetens integritet bevaras. Även för de som försöker avslöja hemligheten blir detta inneboende begränsande eftersom man bara vill veta själv, men inte att den avslöjas för övriga. Resultatet blir ofta ett självförstärkande system som – ironiskt och paradoxalt – bevarar just det som man strävar efter att få veta eller avslöja. Ju mer människor försöker avslöja en hemlighet, desto mer bidrar de till att bevara den.

Sammantaget är hemligheter inte något som bäst förstås som något man *har*, utan som något man *gör*. Det är en mekanism som skapar och förstärker sociala strukturer mellan människor. ■

Läs mer: This article explains the secrecy paradox, but don't tell anyone! *Frontiers in Psychology*, Volume 17, 12 februari, 2026

Det är av största vikt att vissa samhällsaktiviteter, verksamheter och kapaciteter, t ex militära, kan hållas hemliga. (Stämpeln är rekonstruerad)

”Förbrukningsagenter”

– när brott blir ett statligt verktyg

En 17-åring i Ukraina får ett meddelande i en chattkanal. Uppdraget verkar enkelt: fotografera en byggnad, skicka koordinater och få betalt. Pengarna kommer snabbt. Därefter följer ytterligare en, mer riskfylld uppgift. För den unge utföraren framstår uppdragen som enskilda handlingar snarare än som delar av ett större krig.

TEXT: PATRIK THUNHOLM

Patrik Thunholm

FOTO: WINSENT THUNHOLM WIKMAN

SVT Nyheter har i en färsk granskning visat hur ryska säkerhetstjänster digitalt rekryterar ukrainska ungdomar till underrättelseinhämtning och sabotage. Utförarna är utbytbara och ansvaret fragmenterat. Medan ungdomarna riskerar långa fängelsestraff för till exempel terrorism kan uppdragsgivarna fortsätta agera med låg exponering och hög förnekbarhet.

Ukrainaexemplet illustrerar metoden – och det är just den som är poängen. Det vi ser är en distribuerad modell för sabotage.

I stället för att använda egna underrättelseofficerare i mållandet kan uppdragsgivaren styra operationen genom digitalt rekryterade, utbytbara utförare. Uppdragen är modulära, styrningen indirekt och attributionen fördröjd. Det är alltså inte den enskilda utföraren som bär operationen, utan uppdragsgivaren som hela tiden kan rekrytera nya.

Från enskilda brott till systemhot

Den distribuerade modellen är inte begränsad till krigszoner, som i Ukraina. Även i länder som Sverige kan den få betydelse. I det ansträngda säkerhetspolitiska läge vi nu befinner oss i bör den organiserade brottsligheten inte bara ses som ett inrikesproblem. Den kan också utnyttjas i en främmande makts konfliktstrategi.

När kriminella används som ombud blir brott ett verktyg för att destabilisera motparten. Den strategiska effekten ligger inte i en

stor enskild handling utan i summan av många mindre, som tillsammans utgör ett systemhot. Detta systemhot angriper samhällets fundament på tre nivåer:

- *Rättsstaten:* Genom att använda mellanhänder utmanas rättsväsendets förmåga att lagföra de verkliga arkitekterna bakom brotten.

”De senaste åren har europeiska säkerhetstjänster varnat för staters ökade användning av ombud i samband med sabotage och andra hybridhot.

- *Samhällets infrastruktur:* Sabotage mot fysiska eller digitala noder i exempelvis elnät, transporter och informationsflöden kan lamslå samhällsviktiga funktioner.
- *Samhällstilliten:* När osäkerhet skapas kring våldets ursprung kan misstro växa och tilliten till statens förmåga att upprätthålla ordning försvagas.

I den kriminalpolitiska debatten förklaras brottslighet ofta genom strukturella och sociala faktorer som segregation, socioekonomisk utsatthet, dåliga uppväxtvillkor och svag social kontroll. Den analysen är relevant, men inte alltid tillräcklig i ett försämrat säkerhetspolitiskt läge, där brottslighet också kan utnyttjas av främmande makt.

De senaste åren har europeiska säkerhetstjänster varnat för staters ökade användning av ombud i samband med sabotage och andra hybridhot. Mönstren är tydliga: mellanhänder, digital koordinering och inte sällan oklar attribution. Exempelen har kunnat handla om anlagda bränder mot militära lager, sabotage mot infrastruktur eller kartläggning av känsliga objekt.

Säkerhetspolisen beskriver i sin lägesbild (2026) hur främmande makt i vissa fall använder så kallade förbrukningsagenter – personer som enligt myndigheten ”rekryteras och instrueras via sociala plattformar för enstaka handlingar eller uppdrag”.

De fragmenterade uppdragen gör att många mindre handlingar kan utföras utan tydlig koppling till varandra. Det större hotet ligger därför i mönstret, där enskilda

Barn och unga är särskilt sårbara. Snabba pengar, riskbenägenhet och begränsat konsekvenstänk gör dem till tacksamma måltavlor (Personen på bilden har inget med förbrukningsagenter att göra). FOTO: KRAKENIMAGES.COM / SHUTTERSTOCK.COM

brott kan få strategisk betydelse. Här kan Sveriges informationsmiljö och kriminella miljöer utnyttjas av främmande makt.

Varför förbrukningsagenter är attraktiva

Användningen av förbrukningsagenter är i praktiken en form av operativ outsourcing, där en stat använder kriminell infrastruktur i sin egen sabotagemodell. Genom att flytta risken till utbytbara lokala aktörer kan uppdragsgivaren få strategisk effekt med minimal egen exponering. Upplägget ger flera fördelar:

Låg kostnad

Det krävs ingen omfattande egen infrastruktur. Kriminella miljöer erbjuder redan logistik, kontakter, betalvägar och våldskapital.

Fragmentering

Uppdrag kan delas upp i små moment utan synlig koppling till varandra. Varje individ ser bara sin del av kedjan, vilket gör helheten svår att upptäcka.

Skalbarhet

Verksamheten kan snabbt ökas eller minskas genom digitala kommunikationskanaler beroende på rådande läge.

Möjlig förnekbarhet

Uppdrag genomförs utan synlig koppling till staten. Det försvårar ansvarsutkrävande och minskar risken för motreaktioner.

För uppdragsgivaren är fördelen att strukturen är svår att upptäcka. Nackdelen är att förbrukningsagenter ofta har lägre disciplin och tillförlitlighet än egen tränad personal.

När Säkerhetspolisen talar om att främmande makt kan använda förbrukningsagenter i sina påverkansoperationer är det denna logik som avses. Det betyder inte att varje sabotage eller våldsbrott har koppling till främmande makt. Men metoden finns i deras verktygslåda.

Rekrytering och kriminell infrastruktur

Rekryteringen följer ofta samma mönster: digital kontakt, ett begränsat uppdrag, snabb ersättning och därefter gradvis eskalering. Utföraren ser bara sin del av processen och uppfattar uppdraget som ett sätt att tjäna pengar, inte som geopolitik.

Barn och unga är särskilt sårbara. Snabba pengar, riskbenägenhet och begränsat konsekvenstänk gör dem

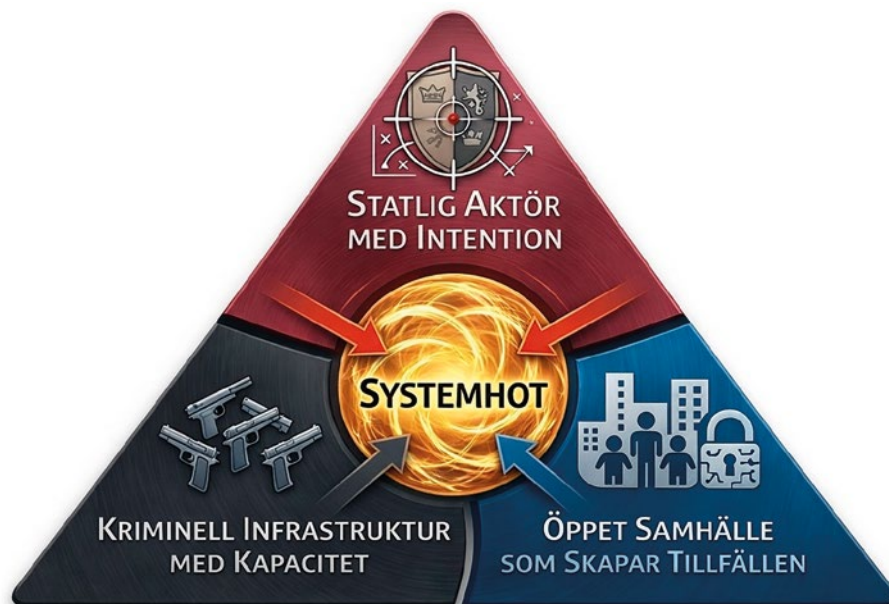
till tacksamma måltavlor. Modellen bygger samtidigt på utbytbarhet. Om en utförare grips ersätts denne av en annan.

De senaste två åren har över 800 ukrainare rekryterats av Ryssland för sabotage och attacker mot sitt eget land, enligt Ukrainas säkerhetstjänst. SBU. Av dessa var 240 minderåriga, och den yngsta var elva år. Rekryteringen har främst skett via Telegram, men också via TikTok och spelplattformar. Flera riskerar långa fängelsestraff.

Erfarenheterna från Ukraina visar att detta inte bara handlar om att ställa utförare till svars, utan också om tidig prevention. Genom information i skolor, stöd till föräldrar och tydliga rapporteringsvägar försöker de ukrainska myndigheterna upptäcka rekryteringsförsök i ett tidigt skede.

I Sverige är digital rekrytering redan etablerad i kriminella miljöer. Polismyndigheten har länge beskrivit hur barn och unga rekryteras via sociala medier och krypterade chattar. Uppdrag läggs ut öppet, betalning utlovas och kontakten förs vidare till slutna kanaler.

Om en stat utnyttjar denna infrastruktur får brottsligheten en ny funktion. Sammanhanget förändras, men metoden är i grunden densamma:

AI-genererad bild av författaren (ChatGPT).

digital rekrytering, ersättning per uppdrag och uppdelade kedjor.

Skillnaden mellan gängvåld och säkerhetshotande verksamhet ligger alltså inte alltid i metoden, utan i vem som står bakom uppdragen och vilket syfte de har.

En sårbarhetsmodell

Denna problematik kan förstås utifrån en triangulär sårbarhetsmodell med följande komponenter:

1. En statlig antagonistisk aktör med *intention*.
2. En kriminell infrastruktur med *kapacitet*.
3. Ett öppet samhälle som skapar *tillfällen*.

Komponenterna i punkt 1 och 2 kan existera utan att i sig skapa någon större påverkan. Först när intention, kapacitet och tillfälle sammanfaller kan ett systemhot uppstå.

Modellen påminner om rutin-aktivitetsteorin inom kriminologi, där brott uppstår när en motiverad gärningsperson möter ett lämpligt mål i frånvaro av effektiv övervakning. På motsvarande sätt kan ett systemhot uppstå när en antagonistisk aktör utnyttjar en kriminell infrastruktur i ett öppet samhälle.

När faktorerna sammanfaller kan även små handlingar ingå i en större operation. Systemhotet ligger därför inte i den enskilda handlingen, utan

i möjligheten att samordna många decentraliserade handlingar mot strategiska mål. Redan misstanken om en sådan koppling förändrar hur handlingarna bör analyseras och hanteras.

Fallstudie: Iran och ombudsvåld i Sverige

Det finns tydliga svenska exempel på denna logik. År 2024 uppgav Säkerhetspolisen att Iran använde kriminella nätverk i Sverige som ombud för säkerhetshotande verksamhet. Det handlade bland annat om våldsdåd riktade mot israeliska och judiska intressen.

Upplägget följde det som beskrivits tidigare: staten formulerade målet, kriminella nätverk stod för infrastrukturen och det öppna samhället gav utrymme för rekrytering och genomförande. I detta fall fanns alltså samtliga komponenter i den triangulära sårbarhetsmodellen.

I fallet med Iran blev effekten dubbel – dels en konkret handling, dels en kommunikativ signal till både målet och omvärlden. Fallet visar hur gränsen mellan inre och yttre säkerhet suddas ut. Våldshandlingar blir då inte bara en fråga för rättsväsendet, utan en del av en större säkerhetspolitisk kontext.

Traditionellt har organiserad brottslighet betraktats som ett inrikesproblem och en fråga för polis och

rättsväsende. När samma kriminella miljö kan hyras in av en främmande makt förändras dock spelplanen. Våldskapital kan då användas för geopolitiska syften, logistiska nätverk för sabotage och digitala kanaler för rekrytering.

Symbolhandlingar som strategisk kommunikation

I en distribuerad modell kan även symbolhandlingar ingå i påverkansoperationer. Deras betydelse ligger mindre i den materiella skadan och mer i hur de utnyttjas kommunikativt. Effekten är asymmetrisk: en låg operativ kostnad kan ge stor effekt i informationsmiljön.

”När symboler som hakkors förekommer i Europa kan de lyftas in i ett propaganda-ramverk och användas som bekräftelse.

Att en förbrukningsagent exempelvis klottrar hakkors på en husfasad kan få särskild betydelse om det passar in i ett redan etablerat narrativ.

I rysk retorik framställs delar av väst som genomsyrade av nazism, och kriget i Ukraina beskrivs som en fortsättning på andra världskriget. Narrativet bidrar till att legitimera kriget inför den egna befolkningen. När symboler som hakkors förekommer i Europa kan de därför lyftas in i ett propagandaramverk och användas som bekräftelse.

Den strategiska effekten ligger då mindre i själva handlingen än i hur den utnyttjas i informationsmiljön.

Det kräver ett analytiskt förhållningssätt som rymmer flera perspektiv samtidigt.

Inget ont varar i hundra år – kriget i Ukraina inne på femte året

President Zelenskij fortsätter sitt engagerade arbete för att fortsatt engagera Europas länder för Ukrainas sak. FOTO: PAPARAZZA / SHUTTERSTOCK.COM

1 498 dagar. Så länge har kriget i Ukraina pågått den 1 april innevarande år. Ett krig som varat och kommer att vara längre än Det stora fosterländska kriget 1941–1945, som pågick i 1 415 dagar. Ett faktum som man knappast vill kännas vid eller yvas över i Kreml. I en framtid lär sannolikt den ryska krigsvetenskapen analysera erfarenheterna från kriget i Ukraina när man behandlar frågor rörande strategi, operationer och taktik.

TEXT: JÖRGEN ELFVING

In te minst torde den omfattande användningen av olika slags obemannade farkoster leda till en omfattande debatt om innebörden av detta för operationer och taktik, men även avseende de mekaniserade förbandens framtid liksom organiserandet av förband.

Läget utmed frontlinjen och bortom denna

Lägesbeskrivningen nedan avser medio-slutet av mars med stridsverksamheten främst koncentrerad till Pokrovsk-riktningen, Kostiantynivka samt området i gränsen mellan Dnipropetrovsk och Zaporizjzja

Jörgen Elfving

FOTO: PRIVAT

oblast. Under mars har de ryska styrkorna "befriat" 160 km² av ukrainskt territorium vilket ska jämföras med december 2025, 445 km² och januari 2026, 245 km². Den ryska framryckningshastigheten är inte imponerande. Under mars tog de ryska styrkorna i genomsnitt 5,35 km² per dag.

Den ryska offensiven i Pokrovsk-riktningen inleddes i juli 2024 och staden har, tack vare sina väg- och järnvägsförbindelser, varit en viktig logistisk knutpunkt fram till att striderna närmat sig och ryska styrkor trängt in i staden. Under 2025 var stridsverksamheten utmed frontlinjen i Ukraina främst koncentrerad till Pokrovsk-riktningen, men även under mars 2026. Sannolikt har Pokrovsk tagits av den ryska sidan även om detta ännu inte redovisats i ryska försvarsministeriets lägesrapporter och från ukrainsk sida har man inte heller nämnt att staden gått förlorad. I ryska medier har dock nämnts medaljering av militär personal m a a "befriandet" av Prokovsk samtidigt som ryska medier uppger att det fortsatt förekommer skärmytslingar i staden.

Utsatta områden

Den ryska framryckningen öster och nordost om Pokrovsk innebär ett hot mot Kramatorsk och Slovjansk. Kramatorsk är redan idag inom räckvidden för ryskt artilleri vilket beskjuter staden samtidigt som ryska drönare uppträder över densamma.

Staden Kostiantynivka är en del av Ukrainas s k "befästningsbälte", den huvudsakliga ukrainska försvarslinjen i Donetsk oblast. Ett nätverk bestående av städerna Sloviansk, Kramatorsk, Druzhkivka och Kostiantynivka, "ryggraden i Ukrainas försvar". Skulle Kostiantynivka falla har den ukrainska sidan inga befästningar att falla tillbaka på och terrängen bortom staden gynnar en anfallande. Efter det att Toretsk fallit i augusti 2025 fortsatte de ryska anfallen i riktning mot Kostiantynivka och de första ryska försöken att ta staden skedde i slutet av oktober 2025 då stormavdelningar trängde in i staden vilket dock avvärjdes, men i närtid har ryska förband tagit delar av staden. Den ryska sidan försöker också systematiskt att lägga

Kostiantynivka i grus och aska genom artilleribeskjutning samt med drönare och flygbomber, men ryssarna har även använt sig av ammunition med vit fosfor. Ryskt flyg har bombat dammar i anslutning till staden, vilket har lett till översvämningar där syftet med attackerna bedöms ha varit att försvåra underhållet av de ukrainska förbanden. När det gäller den ryska operationsavsikten uppges denna vara att ha tagit Kostiantynivka till i slutet av april vilket bedöms som mindre sannolikt.

”En ny mobilisering ter sig mindre sannolik mot bakgrund av hur den partiella mobiliseringen i september 2022 genomfördes och dess följder.

Zaporizjzja oblast var intill november, då den ryska sidan inledde en offensiv i området, ett relativt lugnt frontavsnitt. Den ryska offensiven kom att mötas av en ukrainsk motoffensiv i området, som syftade till att trycka tillbaka ett hot mot staden Zaporizjzja. Offensiven i Zaporizjzja och Dnipropetrovsk oblast har haft framgång och i mitten av mars hade den ukrainska sidan återtagit cirka 400 km². Att man haft framgång bedöms bero på två faktorer, vädret, snö och dimma, samt bortfallet av terminaler för satellitkommunikationssystemet Starlink på den ryska sidan. Detta påverkade ledningen av de ryska förbanden och insatserna av ryska drönare negativt, vilket förnekas från ryskt håll. Den ryska sidan har också omgrupperat förband, bl a från Pokrovsk-riktningen, för att möta den ukrainska offensiven. De framgångar som Ukraina har haft i Zaporizjzja och

Dnipropetrovsk oblast stärker den ukrainska motståndsviljan, tar luften ur det ryska narrativet om ryska militära framgångar samt stärker Ukrainas förhandlingsposition.

Ukrainska motangrepp

Under senare tid har de ukrainska drönarattackerna mot mål i Ryssland intensifierats. Under mars ska, enligt ryska försvarsministeriet, inte mindre än 11 211 ukrainska drönare skjutits ned eller oskadliggjorts. I slutet av mars och i början av april angrep ukrainska drönare vid flera tillfällen, och med framgång, Primorsk och Ust-Luga, som är två viktiga utskeppningshamnar för rysk olja. Dessa attacker ska ses mot bakgrund av det, m a a kriget i Mellersta Östern, ökade oljepriset jämte attacker på rysk oljeindustri i övrigt, oljeledning samt att fartyg tillhöriga skuggflottan som tagits i beslag lett till att den ryska oljeexporten enligt en källa minskat med 40 procent. Ukrainska drönare har också slagit ned i Lettland, Estland och Finland vilket sannolikt beror på ryska telekrigsinsatser. Även de ryska robot- och drönarattackerna mot mål i Ukraina fortsätter, där den mest omfattande attacken hittills under kriget skedde 24 mars med 948 attackdrönare.

Ryska frågetecken

Möjligen förestår en rysk vår-sommaroffensiv då uppgifter florerat om en dylik som enligt en ukrainsk bedömare skulle kraftsamlas till Zaporizjzja och Donetsk oblast. Några källor bedömer att offensiven redan inletts, men det är tveksamt om de ryska anfall som för närvarande sker kan betraktas som en regelrätt offensiv. Förutsättningarna för en framgångsrik dylik bedöms dock inte vara lika gynnsamma som tidigare beroende på den framgång den ukrainska motoffensiven i Zaporizjzja och Dnipropetrovsk oblast haft samt de intensifierade ukrainska drönarattackerna mot personal, materiel och logistikfunktioner i den s k "dödszonen" i anslutning till frontlinjen. Till detta kommer också uppgifter under senare tid om att antalet nyrekryterade kontraktsanställda inte balanserar de förluster som är fallet i Ukraina. Om detta består skulle det kunna

Detta är krigets vardag för många människor i Ukraina. FOTO: DROP OF LIGHT / SHUTTERSTOCK.COM

leda till överväganden om en ny mobiliseringsomgång eller att finna andra vägar för att rekrytera personal. En ny mobilisering ter sig dock mindre sannolik mot bakgrund av hur den partiella mobiliseringen i september 2022 genomfördes och de följder den fick, bl a att ett stort antal ryssar valde att lämna landet.

De ryska förlusterna uppgick i april till 1 298 730 enligt ukrainska generalstaben. Dvs betydligt mer än antalet invånare i Stockholm, där merparten av de stupade kommer från de fattigare regionerna i Ryssland. Detta bedöms bero på en medveten rekryteringsstrategi från den politiska ledningen och att de ekonomiska förmånerna om man låter sig kontraktanställas är betydande. Text kan nämnas det nya vapenslaget, De obemannade systemförbanden. I dessa ingår de förband som har att svara för olika slag av obemannade farkoster på marken, till sjöss och i luften, där det för att bemanna det nya vapenslaget pågår en intensiv rekryteringskampanj. De som väljer att låta sig kontraktanställas i det nya vapenslaget uppges få en 300 procent högre lön än vad som är fallet i de väpnade styrkorna i övrigt och uppgår enligt en källa på årsbasis till 5,2 miljoner rubler, motsvarande cirka 496 000 kr, vilket ska jämföras med den årliga medellönen i Ryssland på drygt 1,2 miljoner rubler. De ekonomiska incitamenten innebär att man kan få en ekonomi som man i normalfallet bara kunnat drömma om såvida man låter sig kontraktanställas där pengabegäret ersatt patriotismen som drivkraft för att ställa sig under fanorna.

Fredsprocessen

Den fredsprocess som inleddes genom den amerikanska 28 punkter långa fredsplanen i november 2025 kan sägas ha gått i stå. De samtal som skulle ha genomförts i Abu Dhabi i början av mars har skjutits på framtiden p g a kriget i Mellersta Östern.

De samtal som förts har inte lett till något genombrott eller överenskommelser som skulle kunna leda till en snar fred. Däremot har man kommit överens om utväxling av krigsfångar och kvarlevorna efter stupade. De territoriella frågorna har inte fått någon lösning och så länge

man inte är beredd att kompromissa eller finna en lösning i detta avseende ter sig fred avlägset.

USA har starka incitament för att nå en fred i Ukraina, 250-årsjubileet av den amerikanska självständighetsförklaringen och mellanårsvalet i november. Något som skulle kunna leda till ett ökat amerikanskt tryck på såväl Ukraina som Ryssland, men med risk för ett förhastat fredsavtal, "fort, men fel". Dessutom kan ej uteslutas att USA drar sig ur fredsprocessen om man ser att denna inte når framgång eller att Mellersta Östern prioriteras före Ukraina.

”De samtal som förts har inte lett till något genombrott eller överenskommelser som skulle kunna leda till en snar fred.

Varje dag som går utan någon form av fredsanssträngning innebär att Ryssland kan fortsätta utnötningskriget i Ukraina. Beroende på vilka framgångar man når påverkar detta den ryska förhandlingspositionen visavi Ukraina. Samtidigt är det uppenbart att Ryssland strävar efter en militär lösning och inte en fredlig sådan.

Ukraina och kriget i Mellersta Östern

Kriget i Mellersta Östern är till nackdel för Ukraina och gynnar ur flera aspekter Ryssland. Varje krig som upptar USA:s uppmärksamhet, tömmer västvärldens vapenlager, splittrar alliansens fokus och tvingar Washington att prioritera Mellersta Östern framför Ukraina tjänar ryska syften.

Kriget i Mellersta Östern har fått ett medialt och politiskt fokus. Vad som sker i Ukraina ges mindre uppmärksamhet eller inte uppmärksammas överhuvudtaget. Hur konflikten

utvecklar sig efter överenskommelsen om vapenvila återstår att se, men oaktat detta kan kriget i Mellersta Östern leda till att allmänhetens intresse och engagemang för Ukraina falnar och motsvarande bland västliga politiker. Dock har den brittiske premiärministern förtjänstfullt uppmanat till att inte glömma bort Ukraina.

Det ökade olje- och gaspriset till följd av kriget i Mellersta Östern skulle kunna ge Ryssland ökade oljeinkomster till gagn för den ryska ekonomin och möjliggöra fortsatt finansiering av kriget i Ukraina. De ukrainska attackerna mot den ryska oljeindustrin innebär dock att de vinster man räknat med sannolikt minskar eller uteblir.

De iranska robot- och drönarattackerna har mötts med en betydande insats av kvalificerade luftvärnssystem, cirka 1 200 Patriot PAC-3 luftvärnsrobotar sedan kriget inleddes. Betydligt fler än vad Ukraina erhållit sedan den ryska invasionen inleddes 2022 – 600 robotar, som främst satts in mot avancerade ballistiska robotar samt kryssningsrobotar. Från ukrainsk sida är man också förvånad över att PAC-3 robotar satts in mot drönare. Den omfattande insatsen av dessa robotar har lett till farhågor om att det kan uppstå en brist på dessa. Detta skulle i så fall kunna innebära att Ukraina får färre robotar och enligt en bedömare skulle PAC-3 robotarna kunna ta slut inom en till tre månader beroende på intensiteten i de ryska robotattackerna. Dock har det ukrainska luftförsvaret en unik erfarenhet som nu efterfrågas av USA samt länder i Mellersta Östern, även om Trump uttalat att man inte behöver någon hjälp från Ukraina. Cirka 200 ukrainska rådgivare befinner sig för närvarande i Mellersta Östern. Det ukrainska stödet är också något som kan ges i utbyte mot militärt stöd, inte minst kvalificerade luftvärnssystem. Dessutom förändras Ukrainas roll från mottagare av stöd till givare av ett kvalificerat stöd.

I skrivande stund går det inte att med säkerhet uttala sig om hur länge kriget i Ukraina kommer att vara och hur ett avslut kan komma att gestalta sig. Det man kan nära en förhoppning om är att det inte blir ett avslut på ryska villkor. ■

Svensk B-styrka stridsspanar efter ukrainska soldater. FOTO: ALEXANDER EKLUND

Interflex, del 1

Under hösten 2025 hade jag privilegiet att tjänstgöra som svensk instruktör vid operation Interflex i England. Tillsammans med mina kollegor från Livgardesbrigaden, IB1, som till cirka 80 procent bestod utav tidvis tjänstgörande soldater, gruppchefer och reservofficerare, utbildade vi främst ukrainska befäl i truppföring.

TEXT: ALEXANDER EKLUND

Artikeln är del 1 av 2 där jag i första delen fokuserar på utbildningsmetodik och erfarenheter. Andra delen, som kommer i nästa nummer av Slagfjädern, fokuserar på mötet med ukrainarna på en personlig nivå.

Vad är operation Interflex?

Interflex är en multinationell utbildningsinsats ledd av Storbritannien där flera olika nationer, främst från Europa, deltar med militära instruktörer i syfte att träna ukrainska soldater. Hittills har över 60 000 ukrainare utbildats. Sverige har varit en av de nationer som bidragit med instruktörer sedan 2022. Då krigets utveckling över tid ställer nya krav på soldaterna anpassas också utbildningen därefter, exempelvis genom ökat fokus på drömrhotet.

The golden threads

Varje nations instruktörslag är ganska fria när det gäller *hur* de vill utbilda, däremot *vad* de ska utbilda i är styrt uppifrån för att ge alla ukrainare så likvärdig utbildning som möjligt. Något som ska genomsyra hela utbildningen, oavsett vilka som utbildar, är vad som kallas för *the Golden threads*. Det innebär återkommande inslag och utbildning av Counter explosive ordnance (CEO), Counter unmanned aircraft system (CUAS) samt Tactical combat casualty care (TCCC). Det hela bygger på syftet att öka ukrainarnas överlevnadschanser genom att öka kunskapen kring exempelvis försätmineringar, drönare och hur man stoppar akuta blödningar. Något som många av ukrainarna redan har god kännedom om, särskilt de som varit vid fronten, men som de nu får

tid till att öva metodiskt i en trygg miljö med pedagogiska instruktörer.

En komprimerad värnplikt

I stället för att uppfinna hjulet på nytt utbildar vi på liknande sätt som vi gör hemma under värnplikten där vi låter varje instruktör utbilda på just det som vederbörande kan bäst. Övriga understödjer den instruktören, som blir tillika övningsledare, samt stöttar med bakomstationer för att maximera inlärningskurvan. När

Alexander Eklund

FOTO: LINN HEDRÉN

det kommer till truppföring nyttjar vi i hög grad uppdragstaktik med kommandostyrning som komplement för samordning under en begränsad tid. För oss svenskar är det en bekant metod, men för andra nationer är det inte lika vanligt, framför allt inte för ukrainarna som till viss del fortfarande präglas av sovjetisk syn på truppföring. Många av de ukrainska tolkar jag pratade med som jobbat för flera olika nationer berättade att vi svenskar låg i topp när det kommer till utbildningsmetodik, något som även bekräftas av de britter jag pratat med. För ukrainarnas del så var det flera som sa att de kommer att ta med sig lärdomar från den metodiken hem, framför allt de yngre deltagarna som inte redan präglats av den "gamla läran".

Kompanichefen har ordet

I en intervju jag gjorde med den svenska kompanichefen Adam berättar han att just målbildsförevisning har varit en framgång. Det visualiserar tydligt för ukrainarna hur vi svenska instruktörer vill att de ska gå till väga metodiskt vid exempelvis genomsök av byggnad eller rensning av värn. Där vi begränsas av språkbarriärer får vi ta till andra metoder varpå Adam lyfter VMIÖP som en bra mall vilket står för Visa, Motivera, Instruera, Öva, Pröva. Där "visa" har varit extra framträdande.

Adam går in på hur viktigt det är att vi som utbildar anpassar vår utbildning utifrån den utveckling vi kan se på slagfältet, så att ukrainarna får så relevant utbildning som möjligt. Där har tidvis tjänstgörande soldater och gruppbefäl (GSS/T), som till vardags arbetar civilt eller studerar, starkt bidragit med sin kompetens till att utveckla, framför allt drönarförmågan. Något som vi även har stor nytta av hemmavid på brigaden.

Fortsättningsvis trycker Adam på att vi måste kunna öva så realistiskt som möjligt där det är viktigt med en balans mellan trupputbildning och truppföring så att både chefer och soldater får ut så mycket som möjligt av den begränsade tid de är inne under övning. Detta gäller både under Interflex som vid ordinarie övningsverksamhet i Sverige. För att

nå dit behöver vi bland annat minska byråkratin och öka friheten, under ansvar, på lägre nivå.

Avslutningsvis frågar jag om Adam har något särskilt minne från Interflex som han vill dela med sig av. Han svarar att hela slutövningen har varit en fantastisk erfarenhet just för att han fått möjlighet att truppföra soldater från en annan nation på bataljonsnivå bestående av sammansatta enheter med begränsade språkkunskaper.

Erfarenheter och vidare utveckling

Vi har lärt oss massor av ukrainarna, från alla personliga möten med var och en till att förstå hur de strider och vad de ser som de största hoten på slagfältet just nu. Flera av de ukrainare jag pratat med har erfarenheter från frontlinjen som de

gärna delat med sig av till mig och mina kollegor. Av det jag tar med mig hem är bland annat tänket kopplat till drönare. Både hur jag ska röra mig i terrängen för att minska min synlighet såväl som hur jag på grupp- och plutonsnivå kan nyttja drönare för spaning och anfall.

Min brigad utvecklar ett stridslaboratorium (STRILAB) till sommaren där soldater, gruppchefer och officerare från brigaden samlas under några intensiva veckor för att utveckla idéer till tekniska lösningar för främst brigaden men även armén. Något som är vanligt i Ukraina och väldigt framgångsrikt på slagfältet. Det ska bli spännande att se vilka nya tekniska lösningar som de tar fram!

I nästa nummer av Slagfjädern får ni läsa om mina möten med ukrainarna och de intervjuer jag gjort under min tid vid Interflex. ■

Svensk drönapilot flyger drönare under en övning där ukrainarna övar på att smyga i skogen utan att bli upptäckta från luften. FOTO: ALEXANDER EKLUND

Karlbergs Musikkår firar 100 år!

I år firar Karlbergs Musikkår 100 år som kår med olika militära anknytningar genom åren.

TEXT: JAN THOR

En uppskattad och professionell musikkår av frivilliga celebrerar 100 år. FOTO: PETER ULFEBY

Firandet startade med en jubileumskonsert i Riddarhuset torsdagen den 21 maj. Extra festlig eftersom Riddarhuset firar 400 år under året.

Starten

Den frivilliga befälsutbildningen började utvecklas genom 1905 års landstormsförordning. År 1908 bildades Stockholms landstormsbefälsförening, som 1916 ombildades till Stockholms landstormsförbund.

En militär frivilligorganisation visade på den tiden gärna upp sig genom att övningar och tävlingar avslutades med förbimarsch och korum. Önskemål fanns om musik. Det var normalt inte möjligt att få en av Stockholms militärmusikkårer att utan ersättning ställa upp vid frivilligarrangemang. Landstormskaptenen Thorgny Ström, andre förbundssekreterare i Stockholms landstormsförbund, tog tillsammans med musikdirektören Otto Hultner initiativet till bildandet av en musikkår inom förbundet.

Musikkåren bildas

Den 29 september 1926 bildades Stockholms landstormsförbunds

musikkår. Redan den 30 oktober samma år uppträdde den vid förbundets 10-årsjubileum och konserten avslutades med fanfarer från orkestern och Kungssången. Enligt tidningen *Landstormsmannen* bidrog musikkåren "på ett högst förträffligt sätt till aftenens underhållning".

Kåren bestod av 17 musiker förutom dirigenten, nämligen esskornett, tre trumpeter, två althorn, två tenorbasuner, baryton, två bastubor, flöjt, tre klarinetter och två trummor. Vid musik under marsch kunde kåren förstärkas med fyra man – tre trummor och "ett slagverk".

Hur kunde en musikkår bildas så snabbt och vara färdig att framträda? Rekryteringen skedde säkerligen då, liksom senare, till stor del genom att aktiva och före detta militärmusiker slutit sig till kåren. Vid musikkårens bildande var rekryteringsbasen god. 1925 hade 25 militärmusikkårer lagts ned. Mer än 600 musiker hade friställts, där många sannolikt ställde upp för att få spela på frivillig basis.

På senare tid

Tiden därefter och under 50- och 60-talen kännetecknas verksamheten främst av ett omfattande musicerande

för de frivilliga försvarsorganisationerna.

Under 1960-talet deltog musikkåren vid den kortege per spårvagn i vilken Stockholms Lucia fördes genom staden som ett årligt festtåg. Kortegen bestod av en spårvagn som drog två flakvagnar, en med FBU:s¹ musikkår och en med Lucia och tärnor.

Färre militära musikkårer och omorganisationen till Regionmusiken innebar att FBU:s musikkår från 1970-talet fram till början av 2000-talet engagerades alltmer för högvaktsmusik och övriga statsceremoniella sammanhang samt för ceremonier på militära förband.

När Regionmusikkårerna avvecklades kring 1990 kom musikkåren att få delta vid cirka 30 högvakter per år. Senare decennier har präglats av egna konserter, spelningar för de frivilliga försvarsorganisationerna samt examensceremonier och andra högtidligheter på Försvarshögskolan och Militärhögskolan Karlberg.

Landstormen ombildades senare till FBU, numera Försvarsutbildarna som alltjämt är musikkårens organisatoriska hemvist. Fysiskt har musikkåren sin hemvist med repetitionslokaler på Militärhögskolan Karlberg. ■

¹ FBU, Frivillig befälsutbildning, var 1986 en frivillig försvarsorganisation som bestod av ett centralt förbund vartill lokala befälsutbildningsföreningar ("FBU-föreningar") anslöts. Befälsutbildning av värnpliktiga befäl bedrevs inom föreningarna på frivillig basis. År 2006 ändrades namnet till Försvarsutbildarna.

Vad händer för ungdomarna?

Det ljusnar för ungdomsverksamheten i Södermanland.

TEXT OCH FOTO: ALEXANDER EKLUND

Sedan den nya chefen för Södermanlandsgruppen, Conny Edlund, tog över har flera besök och samtal gjorts med utlovat stöd från gruppen framöver.

FFO:er sammankallas

I början av 2026 bjöd Edlund in samtliga FFO:er som genomför ungdomsverksamhet till ett uppstartsmöte vid Svältenlägret i Strängnäs. Av de kallade kom Försvarsutbildarna och Sjövärnsskåren med sina avdelningschefer och ställföreträdare.

Edlund presenterade sitt tänkta upplägg, en årscykel för all ungdomsverksamhet i länet, som han ville att vi skulle jacka in i och planera utefter. Tanken är att samtliga ungdomsavdelningar i länet, oavsett tillhörighet av FFO, ska få stöd av Södermanlandsgruppen där strävan är att några av de årliga övningarna görs tillsammans.

Det ska förenkla logistiken för oss FFO:er samtidigt som det skapar en större gemenskap inom länet för alla försvarsungdomar.

Planen framöver

För Försvarsutbildarna Södermanlands del var det ganska enkelt att jacka in i den tänkta årsplanen då vi redan har ett liknande upplägg sedan tidigare. Det handlar om att vi under sportlovet ska erbjuda en baskurs där nya ungdomar får rusta på samt lära sig grunderna i militärlivet. Under följande påsklov är förhoppningen att kunna genomföra en skjutövning på Häradsfältet i Strängnäs.

Precis före midsommar, är tanken att en sommarövning om cirka tre dagar ska genomföras följt av en cirka två dagar lång övning inför HvSS riksungdomstävling. Här är tanken att försvarsungdomar från hela länet ska kunna delta för att förbereda

Alexander Eklund

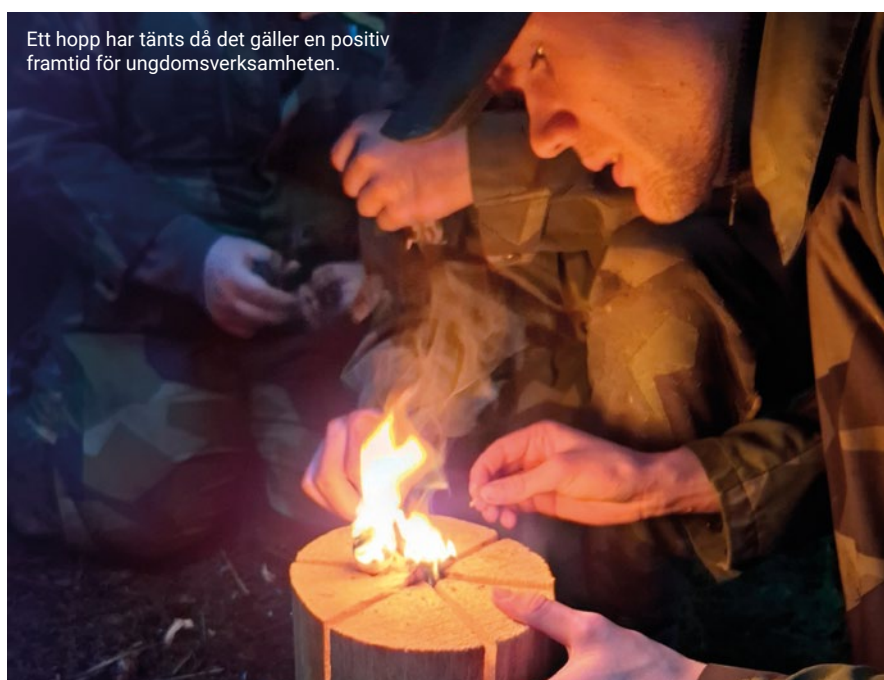
FOTO: LINN HEDRÉN

sig maximalt inför den stundande riksungdomstävlingen i augusti.

Under höstlovet är det tänkt att genomföra ytterligare en baskurs med pårustning för nya ungdomar såväl som en övning för de äldre ungdomarna. Vintern lämnas fri än så länge till förmån för centrala kurser i exempelvis Ånn. Upplägget är väldigt likt de redan befintliga, men skillnaden är stödet från Södermanlandsgruppen som möjliggör att övningarna går att genomföra mer lokalt. Exempelvis genom stöd med övningsterräng, skjutinstruktörer, vapen, pårustning, mat och logi. Jag vill understryka att allt fortfarande är i planeringsstadiet och Södermanlandsgruppen undersöker just nu vad de faktiskt kommer att kunna stötta oss med. Vi är försiktiga med att ta ut något i förskott samtidigt som vi är enormt tacksamma för den uttalade viljan från Södermanlandsgruppen att stötta oss!

Crescendot

Avslutningsvis vill jag blåsa liv i glöden hos våra ungdomar som läser denna artikel. En gemensam strapatsövning för samtliga FFO:ers försvarsungdomar i Södermanland kan komma att bli av under nästa år. Mycket möjligt i samband med den årliga Gripenmarschen. En strapatsövning som, i enlighet med Edlunds vilja, kan innebära ett nytt märke på axeln. Jag låter resten förbli osagt... ■

Ett hopp har tänts då det gäller en positiv framtid för ungdomsverksamheten.

Israel har ett effektivt markbaserat luftförsvarssystem som hittills varit effektivt mot bl a iranska missil- och drönanangrepp.
FOTO: HAMARA / SHUTTERSTOCK.COM

Irakkriget

I den till synes oansenliga men viktiga boken "Unrestricted Warfare", skriven av två kinesiska överstar för snart 30 år sedan, kan man läsa följande: "It is becoming obsolete to automatically consider military action the dominant means and the other means supporting means in war". Förenklat översatt: "Överskatta inte de militära medlens betydelse".

TEXT: LARS HOLMQVIST

Dessa ord kan vi ha i åtanke då vi betraktar årets Irakkrig. När denna text skrivs, i början på april, råder en tillfällig vapenvila. Det råder ingen tvekan om att USA:s militära förmåga vida överstiger Irans, därtill den regionala stormakten. Utgången av den militära kraftmätningen torde vara given. Ändå tog kriget en

vändning som i vart fall Vita huset inte hade väntat sig.

Även om Iran har drabbats hårt av USA:s och Israels angrepp så tycks iranierna bedöma läget annorlunda än motståndarna. Man har uppenbarligen förstått värdet i landets och områdets geografi och – antagligen under många år – planerat och finslipat tekniker för att utnyttja

Lars Holmqvist

FOTO: PRIVAT

den, med möjlighet till kontroll av Hormuzsundet och, genom Houtirebellerna, även Bab el-Mandeb-sundet mellan Jemens sydvästra spets och Djibouti. Med kontroll avses inte full kontroll, något som USA/Israel med säkerhet skulle kunna förneka Iran, men tillräckligt för att de brittiska sjöassuransföretagen som försäkrar världens handelsflottor kan välja att stoppa trafiken. Detta särskilda hot mot oljeexporten och flera andra viktiga råvaror försvinner inte vid en vapenvila. Det lägger sig bara vilande till nästa konflikt.

Vem kommer att leda Iran?

Först bör vi slå fast att den religiöst präglade statsapparaten är en ytterst obehaglig diktatur. Dess system av förtryck råder inte bara över iranskt territorium utan sträcker sig även långt bortom landets gränser. Vårt eget Säpo ser Iran som en av de tre nationer som är mest aktiva med olovlig underrättelseverksamhet, vid sidan av Kina och Ryssland. I vårt land fokuserar Irans säkerhetstjänst på spionage riktat mot exiliranier och personer med iransk bakgrund.

Det finns flera olika oppositionella grupper, men de är inte särskilt väl organiserade. Årtionden av hårt politiskt förtryck i Iran har försvårat all otillåten politisk verksamhet. Den gamle shahens son Reza Pahlavi har nämnts, men han har mest en symbolisk betydelse. Många iranier motsätter sig allt som kan se ut som kontinuitet med den gamle shahens hårda styre och prins Pahlavi har inte heller en tydlig politisk grund att stå på. Vad vi däremot kan se är att Islamiska Revolutionsgardet (IRGC) är den enda grupperingen som tycks ha tillräcklig struktur för att kunna styra landet. Alltså i stora drag en fortsättning på styret som har lett landet sedan 1979.

Ett möjligt scenario är att landet hamnar i politisk oreda eller kanske till och med i inbördeskrig, med svårförutsägbara konsekvenser. Kanske är Israels målbild ett Iran som är så pass försvagat att man inte förmår agera aggressivt mot Israel under lång tid framöver.

En sådan utveckling skulle kunna göra Israel tryggare, men även öka risken för störningar i iransk energi-

export, oro bland Irans många icke-iranska etniska grupper och kanske även att de arabiska staterna i regionen omprövar sina relationer med Israel. Under de senare åren har Israel och flera arabländer kommit ganska väl överens, då främst Golfstaterna har sett Iran som ett hot vilket Israel har kunnat balansera. Ett argument som kanske faller om Iran försvagas.

”En angripare kommer att försöka skaffa sig en så rättvisande bild som möjligt av vårt luftförsvar för att kunna lägga upp ett angrepp som kan mätta detta.

Det finns alltså ingen given väg framåt där den gamla mulla-regimen efterträds av en modern, demokratisk och icke-aggressiv regering, även om de flesta av oss önskar det. Snarare får vi se antingen en viss kontinuitet genom Revolutionsgardet, med eller utan en ayatolla som sammanhållande symbol, eller politisk oreda.

Vad som inte torde vara önskvärt är en regim som överlever trots omfattande förödelse av hemlandet. Ett skadat och revanschlyst Iran, där de hittillsvarande härskarna ändå har lyckats behålla greppet om landet och där den gamla misstron mellan perser och deras arabiska grannar har fått en nytändning, kan leda till en ännu farligare situation än vi hade före den 28 februari.

Robotar, drönare och luftförsvar

Precisionen i robotsystemen blir allt bättre. Idag kan ett mindre antal robotar ge bättre verkan än vi kunnat se under tidigare krig. Ett problem för

USA och för Israel är att produktionen av dessa moderna robotar är långt mer tidsödande och dyrbar. Trots färre enheter har kostnaderna för bombkriget ökat och tillgängliga resurser är inte outtömliga. Vi kan utgå från att man i såväl Moskva som Beijing håller noggrann räkning på antalet tillverkade och avfytrade robotar av olika system. USA:s lager av vapen har sjunkit under kriget.

Parallellt har vi kunnat se att Irans inledande svar, stora mängder med billiga drönare, har varit en utmaning för grannstaterna som investerat tungt i kvalificerade luftvärnssystem. Även om Irans luftvärnsförmåga på det hela taget har förstörts, har iranierna med offensiva vapen lyckats penetrera såväl Israels som Golfstaternas luftvärn och lyckats verka mot amerikanska baser i området.

Hur mycket offensiv förmåga har Iran kvar? Har man fortfarande tillgång till ballistiska robotar, som skulle kunna sättas in om fiendens luftvärnskapacitet sviktar? USA hävdar att man har slagit ut de iranska robotförråden och avfyrningsplattformarna. Det kan vara riktigt men det kan också vara en missbedömning på samma sätt som amerikanerna uppenbarligen missbedömde iransk kärnvapenproduktion efter kriget i juni 2025.

USA:s agerande

Om man försöker sammanfatta olika bedömares syn på krigets första veckor blir bilden att den amerikanska militära insatsen har varit framgångsrik, men att det är oklart i vilken mån USA har nått sina politiska mål. Det har till och med rätt delade meningar om vilka krigsmålen är, då flera sinsemellan motsägande förklaringar har getts. Är målet att förstöra Irans kärnvapenprogram, något som USA hävdade att man gjort redan i juni 2025, är det att ersätta den iranska regimen med en annan, är det att få kontroll på Irans olja (och kanske försvåra för Kina att köpa råvaran) eller är det något annat? När detta skrivs så vet vi faktiskt inte.

USA:s krigsmakt är i hög grad kompetent, men det är inte tillräckligt om den politiska ledningen är otydlig. Några slutsatser vi kan dra, oavsett hur och när kriget slutar:

- Världen har nu lärt sig att den som sitter på Hormuzsundet, eller som har möjligheten att påverka trafiken i sundet, kan hålla världen i ett stryppgrepp. Detta är ett problem som inte med lätthet kan bombas bort. Andra lösningar krävs. Någon form av vapenvila mellan parterna är inte tillräckligt, eftersom hotet då finns kvar latent och kan återuppstå.
- Relationerna mellan USA och dess allierade har nått nya bottennivåer, både i Europa och på andra håll. Samtidigt har det kommit uppgifter om att Ryssland bistått Iran med att hitta lämpliga amerikanska mål utan att detta tycks ha påverkat Donald Trumps syn på sin ryske kollega. En omständighet som inte är helt enkel att förstå, men som noterats i en rad huvudstäder.
- Andra, mindre vänskapligt sinnade stater, inte minst i den globala Södern, har kunnat se hur Iran genom asymmetrisk krigföring bättre än väntat har kunnat stå emot en massiv militär övermakt. I jämförelse med 1991 års Desert Storm, alliansens lyckosamma krig

mot Irak, framstår dagens USA som försvagat.

- Vi har kunnat se oväntade amerikanska sårbarheter. Flera flygplan har skjutits ner, några flygplan har förstörts eller i vart fall skadats då de varit parkerade på baser. Ett av dessa plan ska ha varit ett s k AWACS-plan, en kvalificerad resurs för radarövervakning. Av dessa lär USA endast ha 16 eller 17 totalt. Kuwaits luftvärn sköt av misstag ner inte mindre än tre amerikanska F15 samma dag, något som kanske inte borde vara möjligt. En uppgift i den brittiska *The Times* gör gällande att USA vid ett tillfälle avfyrade åtta Patriotrobotar mot en enda enkel Shaheddrönare. Ukrainska rådgivare på plats ska ha sett detta och förvånats över slöseriet. Tillfälligheter, en följd av "fog of war" eller indikationer på strukturella svagheter? Vi vet inte.

Något om Israels luftförsvär

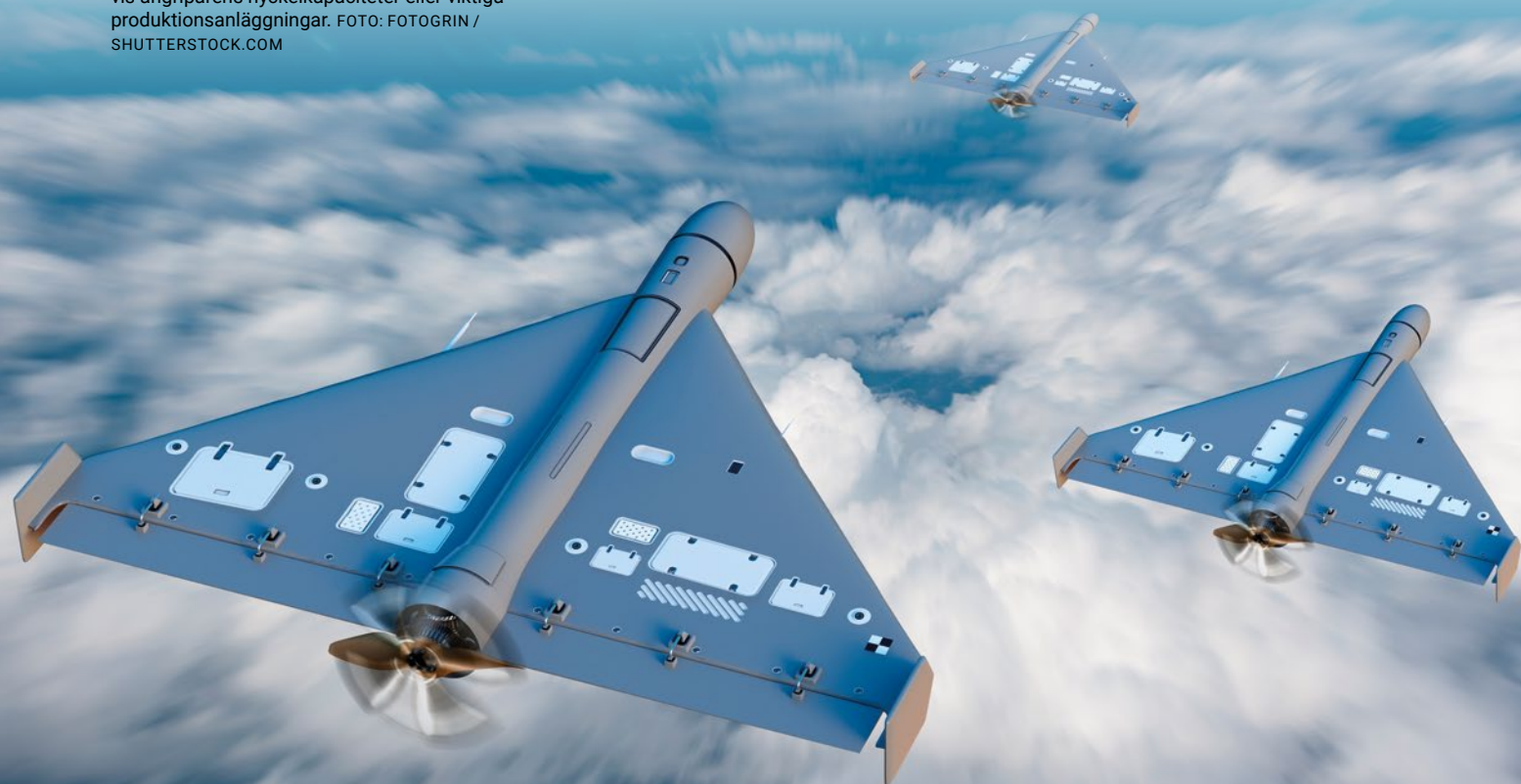
Israel har byggt vad som antagligen är världens mest avancerade luftförsvär, med flera olika lager av vapensystem.

- Mest känt är kanske Iron Dome som används mot inkommande robotar på kortare avstånd, upp till 70 km.
- David's sling har en räckvidd på upp emot 180 km och används mot kryssningsrobotar och långsammare medeldistansrobotar.
- Arrow används mot långdistansvapen men har en räckvidd på endast 150 km. Det är inte lika långt som David's sling kan nå, men Arrow flyger betydligt fortare, i Mach 9, vilket gör att den kan träffa robotar som andra system helt enkelt inte hinner med.

Alla dessa system är dyra satt i relation till fientliga massproducerade drönare, typ Irans Shahed. Därför arbetar Israel även med att ta fram ett laserbaserat system, Iron Beam, som ska ge stor eldkraft till låg kostnad. Räckvidden är 7-10 km.

Vi har inga officiella uppgifter på hur stor del av luftförsvarskapaciteten som Israel har förbrukat i 2026 års Iran-krig, men resurserna är som nämnts inte outtömliga. Redan tidigare har landet erfarenhet av hur motståndarna Hamas och Hizbollah har avfyrat stora

Långräckviddiga drönare skulle kunna vara en viktig svensk kapacitet för att slå mot exempelvis angriparens nyckelkapaciteter eller viktiga produktionsanläggningar. FOTO: FOTOGRIN / SHUTTERSTOCK.COM

mängder billiga robotar i syfte att mätta det israeliska luftförsvaret.

Lärdomar för Nordeuropa

En avgörande skillnad mellan Nordeuropa och Israel är att det senare är litet till ytan, som ett medelstort svenskt landskap. Om vi med Nordeuropa tänker oss Norden, Baltikum och sjöhavet blir frågan om yttäckning en helt annan.

Vi kan anta att alla militära makter studerar Irankriget och drar slutsatser av det vi har kunnat se. Offensiva fjärrvapen är ganska billiga, så alla robotar eller drönare behöver inte nå sina mål för att man ska nå god sammantagen verkan. Samtidigt är luftförsvaret dyrbart och tar tid att producera/ersätta.

Utan att säkert veta antar jag att det tillgängliga luftförsvaret i Norden och Baltikum idag inte är tillräckligt för att möta en dedikerad motståndares angrepp med stora mängder av billiga drönare. Ytorna som ska försvaras är vidsträckta och vi kommer att behöva prioritera luftförsvaret hårdhänt, även om utbyggnad pågår.

Numerären måste öka kraftigt och, efter israelisk modell, med flera olika lager med luftförsvaressystem för att kunna möta olika typer av lufthot.

”Kanske bör vi även överväga förmåga till vedergällning, en fråga som kan och bör uppfattas som ganska kontroversiell.

Vi behöver nog anskaffa tillräckligt med enkla, snabbproducerade och kostnadseffektiva system för att kunna slå ut stora mängder av billiga drönare. För att bekämpa

dess fungerar exempelvis laser-vapen.

En angräpning kommer att försöka skaffa sig en så rättvisande bild som möjligt av vårt luftförsvaret för att kunna lägga upp ett angrepp som kan mätta detta. Med många billiga drönare och med angrepp där olika typer av robotar och drönare, inklusive attrapper utan vapenlast, blandas.

I en rapport skriven av Myndigheten för Civilt Försvar och Försvarsmakten som offentliggjordes nyligen drar man slutsatsen att allting inte kan skyddas hela tiden. Det ställer ökade krav på våra räddnings- och röjningsresurser samt förmåga till återuppbyggnad av det som förstörs.

Kanske bör vi även överväga förmåga till vedergällning, en fråga som kan och bör uppfattas som ganska kontroversiell. Således att vi skulle förfoga över stora mängder med billiga offensiva vapenbärare som kan mätta och penetrera motståndarens luftförsvaret, riktade mot mål på dennes territorium. Oavsett vilket, årets Irankrig utmanar vissa av våra föreställningar om hur kriget kan komma att se ut. ■

En armé marscherar på sin mage

Citatet härstammar från Napoleon som förstod hur viktigt det är att förplägnadstjänsten fungerar så att soldaterna kan fortsätta att strida.

TEXT: OLLE SCHYLANDER

Kanske det är övermaga att citera Napoleon och jämföra med maten som tävlande och funktionärer erhåller under den årligen återkommande nattliga skyttetävlingen Vintergatan, i år genomförd under dygnets mörka timmar den 24–25 januari. Både funktionärer och tävlande uppskattar att bli förplägade av Stockholms Trängbefälsförening med lasagne, hamburgare och Bullens varmkorv när man sent på natten har genomfört tävlingen.

De logistiska förberedelserna är omfattande med bl a beställningar i

god tid på Livgardets Soldathem och lämplig butikskedja. En utmaning är att maten är varm vid själva utspisningstillfället. Flera års erfarenhet gör att maten är väl tillagad och varm då skyttar och funktionärer ska utspisas under 1½–2 timmars tidsspann. För egen del 19:e gången som funktionär under tävlingen Vintergatan. ■

Tore Jansson, medlem i Stockholms Trängbefälsförening, i högsta hugg med förstekning av hamburgare dygnet innan tävlingen.
FOTO: OLLE SCHYLANDER

Förbundsstämman

Lördagen den 28 mars öppnades dörrarna till Militärsällskapet i Stockholm upp till ljuv musik där representanter från förbundets alla föreningar strömmade in för att delta på den årliga förbundsstämman.

TEXT OCH FOTO: ALEXANDER EKLUND

Salen vi sitter i är fullsatt när stämman öppnas och ordförande hälsar alla välkomna. En välskriven årsredovisning och verksamhetsberättelse avhandlas samt propositioner och motioner tas upp för beslut. Valberedningen presenterar sina förslag för de poster i styrelsen som i år går till val. I förbundsstyrelsen sitter de invalda på sina poster i två år där halva styrelsen går till val ena året och andra halvan det andra året i syfte att ha en livskraftig och kontinuerlig styrelse.

Rikshemvärnschefen har ordet

Efter stämmoförhandlingarna tar den nya rikshemvärnschefen, generalmajor Mattias Ardin, till orda. Ardins föredrag genomsyras av hans vision för Hemvärnet och FFO:na där han symboliskt förklarar att vi alla bär samma matchtröja, det vill säga m/90, och således tillhör samma lag. Vi är många som nickar instämmande när han berättar om vikten av frivilligt engagemang och hur vi i Sverige sticker ut jämfört med övriga länder när det kommer till frivilliga i totalförsvaret. Vi alla har en viktig funktion att fylla; vi alla är en viktig kugge i det stora maskineriet. Vidare berättar Ardin om sina fem fokusområden för Hemvärnet vilket är 1) tillväxt, 2) tillgänglighet, 3) professionalisering, 4) ledarskap samt 5) internationalisering. För att lyckas med detta krävs det att byråkratin både förenklas och kortas ned, det ska vara enklare för hemvärnsfrivilliga att utvecklas och göra sitt jobb. Ardin avslutar med att lyfta ungdomsverksamheten som ett viktigt fokusområde för att säkerställa framtidens ledare. FFO:na är en superkraft som vi behöver ta vara på!

Medaljering och avtackning

Efter rikshemvärnschefens föredrag bjuds samtliga på en vällagad lunch följt av medaljering där tre guld- och två silvermedaljer delas ut. Vidare avtackas Irma Palm och Yvonne Hansen som arbetat länge och väl i förbundsstyrelsen men som nu lämnar sina uppdrag. Avslutningsvis vill jag som skriver denna artikel tacka för en väl genomförd förbundsstämma varpå jag som nyinvald ser

Alexander Eklund

FOTO: LINN HEDRÉN

fram emot att ta del av kommande styrelsearbete och förankra mig mer på förbunds nivå. ■

Avtackning av Irma Palm.

Rikshemvärnschefen håller föredrag.

Invalda i år

Förbundsordförande – Lars-Olof Nilsson, (omval)

Förbundssekreterare – Christina Hammarstedt (nyval)

Kassör statliga medel – Margareta Esbjörnsson (nyval)

Ledamot – Arnela Hadzisulejmanovic (nyval)

Ledamot – Christoffer Hörnhagen (omval)

Ledamot – Olof Schylander (omval)

Suppleant – Daniel Nilsson (omval)

Suppleant – Björn Jansson (omval)

Suppleant – Alexander Eklund (nyval)

Ledamot – P O Bengtsson (fyllnadsval 1 år)

Revisor – Svante Nygren (omval)

Revisor – Max Lindfors (omval)

Revisorsersättare – Jens Nordin (omval)

Revisorsersättare – Erik Hage (nyval)

Delegater till riksstämman: Joakim Andersson, Christina Hammarstedt, Anella Hadzisulejmanovic och Margareta Esbjörnsson

Nu är det vår i luften

Äntligen vår! Livsgnistorna börjar visa sig efter en för oss på ön mycket ovanlig vinter med snö under flera månader. Årsmötet är genomfört och kursgården öppnade rekordtidigt.

TEXT: GÖRAN WAHLQVIST

FOTO: PATRIK JAKOBSSON

Jag kommenterade lite om världsläget i förra numret. Vet inte om jag vågar fortsätta med det då det verkar bli värre för varje gång jag skriver att det känns otryggt att leva i denna värld. Mest känns oro för kommande generationer som ska betala priset för pågående vansinne. Hur kan det vara så att några gamla gubbar kan äventyra hela vår existens? Jag begriper varken vem eller vad som vinnas med det.

Förbundet

Vi fick till slut ihop vår rapport om fjolåret, trots att de digitala "stöd"-systemen strulade. Det är kul att summera och konstatera att vi trots vår litenhet levererar en hel del insatser till samhällets stöd.

Årsmötet inleddes med ett föredrag av Emil Hammarström från P18. Ämnet var säkerhetsläget och hur det påverkar oss – intressant. Förhandlingarna var odramatiska. Styrelsen fick förnyat förtroende med ett nyval. Vi hälsar Erling Engqvist välkommen. Fortfarande saknas vice ordförande och sekreterare.

Känner du att det är uppdrag du kan tänka dig att hjälpa oss med så blir ingen tacksammare än jag. Hör av dig till mig så pratar vi mer om ditt nya uppdrag.

Valberedningen behöver ny input inför kommande år. Jag sitter i år sista året och en ny ordförande ska fram. Känner du för det eller har något tips på någon så kan denne gå bredvid mig hela detta år. Hör av dig.

Stämman godkände två motioner till riksstämman, en om medlemsregistret och en om demokratin i vår förening. Man gav också styrelsen förtroendet att öka våra lån upp till maximalt 6 mkr, allt för att vi ska kunna arbeta snabbare med underhållet på kursgården för att möta gästernas förväntningar på en modern kursgård.

Medlem?

Under året gör vi en stor genomgång av våra register, se till att du har rätt uppgifter registrerade på mina sidor och betala in din årsavgift.

I fortsättningen kommer vi att rensa registren årligen och ta bort dem som inte betalar in avgiften.

Kursgården

Redan i slutet av mars var den första kursen på plats och möttes av nystädade lokaler och trevlig personal. Under våren riktar vi som vanligt in oss på att städa och renovera så mycket vi orkar och hinner. I början av april renoverades Expeditionen/Jungfruburen med helt ny panel, tilläggsisolering, fönster och dörrar.

Fler byggnader behöver renoveras.

Vår röris, Dick, fortsätter med genomgången av vattenförsörjningen till alla byggnader för vintersäkring. Mats, jobbar på som vaktis.

Bokningsläget ser bra ut inför årets säsong, vi budgeterar för ungefär samma beläggning och resultat som 2025, dvs ca 7 mkr i omsättning och ca 7-800 tkr i driftsresultat (något som vi redan renoverat upp).

Vi har fått Trafikverkets fortsatta förtroende att städa på rastplatsen och förhandlingar pågår med Bergmancentret om fortsatt uppdrag. I slutet av april genomfördes den traditionella "Trivselhelgen" där vi brukar vara ett 60-tal personer som städar, renoverar och rustar samt inte minst umgås och trivs tillsammans. Alla är välkomna. Man jobbar efter egen förmåga och kunskap. Årets viktigaste helg i vårt förbund!

Tack för allt ni gjort och kommer att göra. ■

Medlemsavgiften 100 kr/år
betalar du in på BG 890-9335.

Vill du ha kontakt med oss eller
önskar meddela adressändring?

Ordförande:
goran.wahlqvist@forsvarsutbildarna.se
0706 45 83 07

Sverige är värt att försvara

FOTO: MICHAEL PERSSON / SHUTTERSTOCK.COM